

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ในด้านการศึกษา ภาษาคือวิชาทักษะที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ ทั้งนี้ต้องใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ ทั้งในขณะที่กำลังศึกษาและเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ดังนั้นการจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน จึงเน้นทักษะทางภาษา 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ ทำให้มนุษย์ต้องค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการคิด การตัดสินใจ และเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จึงกล่าวได้ว่า การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น

การอ่านนอกจากจะมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้นแล้ว ในด้านการเรียน ถือว่าการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จทางการเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางการอ่าน ทั้งนี้เพราะความสามารถในการอ่านมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการศึกษาพบว่าความสามารถในการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และความสามารถเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน เช่น ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด การแก้โจทย์ปัญหา (ปฐม นิคมานนท์, 2514; ประพิมพรรณ สุธรรมวงศ์, 2517; Balow, 1964)

การอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้น ไม่ว่าจะอ่านในลักษณะอย่างไรหรือประเภทใด ผู้อ่านต้องมีความเข้าใจ กล่าวคือมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน อันเป็นหัวใจสำคัญ

ของการอ่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านจึงถือว่า การอ่านที่ปราศจากความเข้าใจไม่เป็นการอ่านที่แท้จริง

การอ่านเพื่อความเข้าใจไม่ได้เป็นทักษะที่พัฒนาขึ้นเอง แต่เป็นทักษะที่สามารถฝึกให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถูกต้อง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และการที่นักเรียนจะมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้นั้น ขึ้นอยู่กับว่าจะได้รับการสอนมาอย่างไร โดยทักษะพื้นฐานการอ่าน การคิด ที่นักเรียนได้รับมานั้นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากครูและกระบวนการสอนของครูเกือบทั้งสิ้น (Stauffer, 1975) จึงกล่าวได้ว่า ครูเป็นผู้มีความสำคัญในการฝึกทักษะการอ่านให้กับนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ระดับสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับทักษะการอ่าน โดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อทักษะการอ่านก็คือประสบการณ์ เพราะถึงแม้นักเรียนจะมีสติปัญญาดีเพียงใด หากไม่ได้รับการส่งเสริม ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก็จะไม่พัฒนาขึ้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูโดยตรงที่จะต้องศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจให้กับนักเรียน

การจัดประสบการณ์หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับวัย ทำทลายความสามารถของนักเรียน จะเกิดผลดีต่อนักเรียนคือช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่าน เพราะความสามารถในการอ่านเป็นเรื่องของทักษะ เมื่อได้รับการฝึกฝนย่อมทำได้ดีขึ้น และช่วยพัฒนาทัศนคติที่มีต่อการอ่าน Smith (1978 อ้างถึงใน ประทีป แจ่มจิตต์, 2529) ได้เสนอแนะว่า ครูควรให้นักเรียนทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่กระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

เนื่องจากการที่จะเข้าใจสิ่งที่อ่านได้นั้น ผู้อ่านจำเป็นต้องใช้ความคิดควบคู่ไปกับการอ่าน การอ่านเป็นกระบวนการรับรู้ความหมาย เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดและภาษา กระบวนการอ่านจึงต้องมีกระบวนการคิดเสมอ ดังที่ Stauffer (1975) ใช้คำว่า "Reading-Thinking Process" ซึ่งหมายถึงการที่ผู้อ่านใช้กระบวนการคิดมาช่วยให้การอ่านบรรลุจุดมุ่งหมายคือ บรรลุความเข้าใจในสิ่งที่อ่านนั่นเอง

การคิดทำให้ผู้อ่านเข้าใจในการอ่าน สิ่งที่ผู้อ่านนำมาคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจคือ ความรู้เดิมของผู้อ่าน โดยที่ผู้อ่านจะใช้ความรู้เดิมนีเป็นพื้นฐานในการอ่าน และการคาดคะเนสิ่งที่อ่านว่าเป็นเรื่องราวอย่างไร (Devine, 1986) ซึ่งการคาดคะเนเรื่องราวก่อนการอ่านจะสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากและรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังที่ Spiro (1980) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการคาดคะเนและการอ่านว่า การอ่านที่มีประสิทธิภาพต้องมีการคาดคะเนรวมอยู่ด้วย

จะเห็นได้ว่า ความคิด ความรู้เดิม และการคาดคะเน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่าน ดังนั้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ จึงควรมีสิ่งเหล่านี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมการสอนทักษะการอ่านที่น่าสนใจที่จะช่วยให้ผู้อ่านพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และช่วยเสริมให้มีความสนใจในการอ่านคือ กิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน (Directed Reading-Thinking Activities: DRTA) ซึ่ง Stauffer (1975) เป็นผู้คิดและพัฒนาขึ้น กิจกรรมนี้เน้นกระบวนการคิด โดยเสนอแนวคิดที่ว่า "การอ่านคือ การคิด" (Reading is Thinking) เป็นการเน้นความสำคัญของการคิดควบคู่ไปกับการอ่าน โดยผู้อ่านจะคาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่จะอ่าน จากนั้นอ่านเพื่อหาคำตอบและพิสูจน์การคาดคะเนของตนเอง ไม่ใช่เป็นการอ่านเพื่อตอบคำถามของครู โดยครูจะมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้อ่านคิดคาดคะเนอย่างมีเหตุผล และนำความรู้เดิมมาเป็นพื้นฐานของการคิด

ความรู้เดิมของผู้อ่านเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดการคาดคะเนเหตุการณ์ในเนื้อเรื่อง และสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านคือ ผู้อ่านไม่สามารถนำความรู้เดิมหรือไม่มีความรู้เดิมมาช่วยในการคาดคะเนเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องก่อนการอ่านได้ (Obah, 1983) ครูจึงต้องช่วยสร้างและกระตุ้นความรู้เดิม เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการคาดคะเนเรื่องก่อนการอ่าน โดยใช้กิจกรรมนำ กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน ในขั้นของการคาดคะเน ซึ่ง Casanave (1987 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ คุ่มรอบ, 2531) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนำจะสามารถสร้างข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้เกิดการคาดคะเน และช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

สำหรับขั้นตอนในการสอนอ่านของกิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นคาดคะเน (Predict Step) ให้ผู้อ่านคาดคะเนเนื้อเรื่องว่าน่าจะเป็นอย่างไร ครูจะชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดคาดคะเน โดยใช้กิจกรรมนำ คือการใช้รูปภาพ การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ โดยจะมีคำถามประกอบกิจกรรมนำ เช่น

1.1 นักเรียนคิดอย่างไร

1.2 ทำไมนักเรียนจึงคิดเช่นนั้น

2. ขั้นอ่าน (Read Step) เมื่อคาดคะเนแล้วครูจะให้อ่านส่วนแรกของเนื้อเรื่อง โดยครูจะกำหนดจุดหยุดอ่าน (stopping point) ขณะที่อ่านครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาในการอ่าน

3. ขั้นตรวจสอบ (Proving Step) ให้ผู้อ่านตรวจสอบพิจารณาการคาดคะเนของตนเองว่าถูกต้องหรือไม่ โดยอาจปรับเปลี่ยนการคาดคะเนใหม่หรืออาจยืนยันการคาดคะเนเดิม แล้วคาดคะเนเนื้อเรื่องต่อไป

4. ผู้อ่านอ่านเนื้อเรื่องต่อไป เพื่อหาหลักฐานมาพิสูจน์การคาดคะเนของตน

5. ผู้อ่าน คาดคะเน อ่าน และพิสูจน์การคาดคะเนเป็นวัฏจักรจนกระทั่งอ่านจบ

กิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่านของ Stauffer ได้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนไว้หลายท่าน เช่น Vacca (1981) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่านว่า เป็นกิจกรรมที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดความตระหนักใคร่ครวญในเรื่องที่อ่าน ครูจะใช้กระบวนการหรือวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิด การคาดคะเน การพิสูจน์ การตัดสินใจ และขยายความคิดให้กว้างไกลออกไป ชี้นำการอ่านโดยเราให้คิดคาดคะเนด้วยวิธีการต่างๆ Nessel (1989) กล่าวถึงกิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่านว่า เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่าน และมีการคิดในระดับที่สูงขึ้น โดยนักเรียนจะคาดคะเนเนื้อเรื่องจากสิ่งที่ครูนำมากระตุ้น ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและอ่านเนื้อเรื่องเพื่อหาหลักฐานมาสนับสนุนหรือล้มเลิกการคาดคะเนของตน

ในต่างประเทศได้มีการวิจัยโดยนำกิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน มาทดลองใช้เพื่อศึกษาถึงผลของกิจกรรมที่มีต่อความสามารถในการอ่าน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ งานวิจัยของ Hunt (1987) ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ เปรียบเทียบผลของการให้นักเรียนคาดคะเนเนื้อเรื่องก่อนการอ่านกับการใช้คำถามของครูเป็นจุดประสงค์ในการอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้คะแนนการอ่านต่ำ ตัวอย่างประชากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนการอ่านด้วยกิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน กลุ่มที่สอง เรียนโดยกิจกรรมชี้นำการอ่าน ที่ครูตั้งคำถามเป็น

จุดประสงค์ในการอ่านให้ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจตามตัวอักษร และความเข้าใจจากการอ้างอิงหรือแบบตีความ และพบว่า การให้นักเรียนคาดคะเนเรื่อง มีประสิทธิภาพในการทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีกว่าการตั้งคำถามของครู Neal (1988) ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการอ่านแบบใช้กิจกรรมซึ่งนำความคิดในการอ่านกับกิจกรรมซึ่งนำการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลจากการคาดคะเน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมซึ่งนำความคิดในการอ่าน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า กิจกรรมซึ่งนำความคิดในการอ่าน ที่เน้นความสำคัญของการคิดควบคู่ไปกับการอ่าน กระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผล โดยให้นักเรียนคาดคะเนเหตุการณ์ก่อนการอ่าน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยตรง ทั้งทางด้านความเข้าใจตามตัวอักษรและความเข้าใจแบบตีความ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการอ่านขั้นสูงต่อไป แล้วยังมีผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ รวมทั้งจะส่งผลดีต่อการใช้ทักษะการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ พบว่าการเรียนการสอนภาษาไทยมีปัญหาทุกระดับชั้น โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา และจากผลการประเมินคุณภาพของนักเรียนทั้งระดับจังหวัด และระดับประเทศ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าการอ่านในใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนต่ำสุดทุกปี ซึ่งปัญหาสำคัญที่พบคือนักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน และจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2537)

ในปัจจุบันแม้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) จะได้ระบุถึงความสำคัญของการอ่าน และคู่มือภาษาไทยยังได้เสนอแนะแนวทางการสอนอ่านภาษาไทยไว้ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ยังประสบปัญหาทั้งในด้านการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอนยังสอนเน้นการจำมิได้ฝึกทักษะการอ่านที่จำเป็นให้กับผู้อ่าน ขาดการจัดกิจกรรมการอ่านที่กระตุ้นให้คิด ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นผลทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ

เนื่องจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาโดยการนำกิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน มาใช้ในการจัดโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นชั้นที่เน้นความสำคัญของการอ่านตามตัวอักษรและการอ่านตีความ และเป็นชั้นที่มีปัญหาในการอ่านมากที่สุด เพื่อศึกษาว่าโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจใน 2 ระดับคือ การอ่านตามตัวอักษร การอ่านตีความได้หรือไม่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะพื้นฐานทางการอ่านเพื่อความเข้าใจให้กับนักเรียน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจในระดับประถมศึกษาชั้นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานการวิจัย

ตามที่ Stauffer (1975) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นทักษะที่สามารถฝึกให้เกิดขึ้นได้นั้น นักเรียนจะต้องได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาที่ถูกต้องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและได้เสนอกิจกรรมในการสอนอ่าน คือ กิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน (Directed Reading-Thinking Activities: DRTA) ที่เน้นความสำคัญของการคิดในการอ่าน การคาดคะเนเนื้อเรื่องก่อนการอ่าน ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีความตระหนักใคร่ครวญในการอ่าน โดยครูจะใช้กิจกรรมนำ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด การคาดคะเน พิสูจน์ ดัดสิน และขยายความคิดของนักเรียนให้กว้างไกลออกไป ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านอย่างแท้จริง

การวิจัยของ Hunt (1987) ที่ได้นำกิจกรรมที่นำการคิดในการอ่านมาใช้ โดยคาดคะเนเนื้อเรื่องก่อนการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการอ่านตามตัวอักษรและการอ่านตีความ และพบว่าการให้นักเรียนคาดคะเนเนื้อเรื่อง

ก่อนการอ่าน มีประสิทธิภาพในการทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีกว่าการตั้งคำถามของครู และจากงานวิจัยของ ชื่นสุมน สุพันธ์ (2533) ที่ได้ศึกษาการเพิ่มความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนไทยชาวเล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการฝึกการอ่านแบบ DRTA ผลการวิจัยพบว่า การทำให้นักเรียนคาดคะเนเรื่อง ทำให้นักเรียนได้คะแนนความสามารถในการอ่านสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ ของ Betts (1964 อ้างถึงใน Richek, 1983) ได้กล่าวไว้ว่า การทำให้นักเรียนอ่านบทอ่านที่เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ ความสนใจของนักเรียน และได้รับการสอนการอ่านด้วยวิธีการที่เหมาะสม จะส่งผลให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ในระดับหนึ่งประมาณ 15%

และจากการวิจัยของ วัชรินทร์ สินสถาพรพงศ์ (2534) เรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยแต่ละระดับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรม สูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โปรแกรมการส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจนี้ จะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจนี้ จะสูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลหลังเข้าร่วมโปรแกรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนสุขานารี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 487 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง รวมทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน (วันจันทร์-วันศุกร์) ช่วงของเวลาการสอนซ่อมเสริม (14.45 น.-15.45 น.) วันละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง (72 คาบ) และเวลาในการประเมินผล 2 ชั่วโมง

3. บทอ่านที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิทาน จาก หนังสือ วารสาร นิตยสาร ซึ่งคัดเลือกโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา และหลักการพิจารณาหนังสือวรรณกรรมกับเด็กของ บันลือ พฤกษ์วัน (2534) แล้วนำมาวิเคราะห์หาความยากง่าย ปรับให้เหมาะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หลักของ Fry (อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2537)

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมชี้นำการคิดในการอ่าน ทุกคนมีความสามารถพื้นฐานในการอ่านเพียงพอที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโปรแกรมได้

ข้อจำกัดของการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์หรือความคลาดเคลื่อนของการวิจัยครั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผล ดังนี้คือ มีการหยุดโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมในวาระสำคัญและโอกาสต่าง ๆ คือวันหลังการเลือกตั้ง วันกีฬาโรงเรียน วันประถมศึกษาแห่งชาติ วันพ่อ วันรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่จะได้รับ และคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ในระดับการอ่านตามตัวอักษรและการอ่านตีความ โดยใช้บทอ่านและกิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน

กิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน หมายถึง กิจกรรมการสอนอ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งครูชี้แนะและกระตุ้นการคิดโดยใช้กิจกรรมนำ ได้แก่ การใช้รูปภาพ การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนคาดคะเนเหตุการณ์เกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล แล้วให้นักเรียนอ่านเพื่อหาหลักฐานจากเนื้อเรื่องมายืนยันพิสูจน์การคาดคะเนของตนเอง

กิจกรรมนำโดยการใช้รูปภาพ หมายถึง กิจกรรมที่ครูนำรูปภาพที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่านให้นักเรียนดูตามลำดับที่ละภาพ แล้วคาดคะเนว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอย่างไร

กิจกรรมนำโดยการเล่านิทาน หมายถึง กิจกรรมที่ครูเล่านิทานนำเรื่องเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อเป็นแนวทางในการคาดคะเนว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องราวอย่างไร

กิจกรรมนำโดยการแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน แล้วให้นักเรียนคาดคะเนว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอย่างไร

การอ่านเพื่อความเข้าใจ หมายถึง การอ่านบทอ่านแล้วสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่ผู้เขียนกล่าวออกมาโดยตรง และตีความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ได้ ประกอบด้วย การอ่านเพื่อความเข้าใจ 2 ระดับ คือ การอ่านตามตัวอักษร และการอ่านตีความ

การอ่านตามตัวอักษร หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนกล่าวออกมาโดยตรง ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อย ดังนี้

1. การชี้คำสรรพนามที่ใช้แทนคำนาม
2. การหาความเป็นจริงจากเรื่อง
3. การไปตามทิศทาง
4. การหาประโยคสำคัญ
5. การตั้งหัวข้อเรื่องและการเก็บใจความสำคัญ
6. การเก็บรายละเอียดสำคัญ
7. การเรียงลำดับเหตุการณ์
8. การเปรียบเทียบ
9. การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล
10. การชี้อุปนิสัยของบุคคลในเรื่อง

การอ่านตีความ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านต้องเสาะแสวงหาความหมายที่ซ่อนเร้น อยู่ในข้อความที่ปรากฏอยู่ ซึ่งผู้เขียนไม่ได้กล่าวออกมาโดยตรง โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถในการอ่านตามตัวอักษร ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อย ดังนี้

1. การกล่าวสรุป
2. การสรุปกฎ
3. การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า
4. การเข้าใจสำนวนภาษา
5. การตั้งหัวข้อเรื่องและการเก็บใจความสำคัญ
6. การเก็บรายละเอียดสำคัญ
7. การเรียงลำดับเหตุการณ์
8. การเปรียบเทียบ
9. การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล
10. การชี้อุปนิสัยของบุคคลในเรื่อง

โปรแกรมการส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ หมายถึง แผนการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานของโปรแกรม โดยกำหนดให้เป็นโปรแกรมนอกเวลาเรียนปกติ จัดในช่วงเวลาการสอนซ่อมเสริม คือ เวลา 14.45-15.45 น. สัปดาห์ละ 5 วัน เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ หมายถึง การสร้างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ประกอบด้วย เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานของโปรแกรม และการประเมินผล แล้วดำเนินงานตามโปรแกรกดังกล่าว และนำผลจากการทดลองโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ มาปรับปรุงไว้ใช้ต่อไป

แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้วัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ในระดับการอ่านตามตัวอักษร และการอ่านตีความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนาน ใช้ทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

เกณฑ์การประเมินหลังเข้าร่วมโปรแกรม หมายถึง คะแนนที่กำหนดขึ้นเพื่อประเมินความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมชี้้นำการคิดในการอ่าน โดยกำหนดให้คะแนนเกณฑ์สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ทำแบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจก่อนเข้าร่วมโปรแกรมร้อยละ 15

บทอ่าน หมายถึง เนื้อหาบทอ่านจาก หนังสือ วารสาร นิตยสาร ซึ่งคัดเลือกโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา และหลักการพิจารณาหนังสือวรรณกรรมกับเด็ก ของ บันลือ พฤกษ์วัน (2534) แล้วนำมาวิเคราะห์หาความยากง่าย ปรับให้เหมาะกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หลักของ Fry (อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2537)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุขานารี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ และตัวอย่างแผนการสอนที่ใช้ในโปรแกรม ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ครูผู้สอนภาษาไทยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ความพร้อมของนักเรียนและโรงเรียนนั้น ๆ
2. ได้แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ต่อไป
3. ได้แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจตามแนวคิดอื่น ที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป
4. ได้กระตุ้นความสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัย หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาของไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาและในระดับที่สูงขึ้นให้กว้างขวางต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย